

ΔΙΑΤΑΡΑΧΕΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΤΗΤΑΣ

Α. Δουζένης
Αναπληρωτής Καθηγητής
Ψυχιατροδικαστικής
Β΄ Ψυχιατρική Κλινική ΕΚΠΑ

ΔΙΑΤΑΡΑΧΕΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΤΗΤΑΣ

Ορισμός: ΨΥΧΙΚΗ ΔΙΑΤΑΡΑΧΗ ΠΟΥ ΑΦΟΡΑ ΤΟΝ ΤΡΟΠΟ ΜΕ ΤΟΝ ΟΠΟΙΟ ΤΟ ΑΤΟΜΟ ΣΚΕΠΤΕΤΑΙ, ΣΥΜΠΕΡΙΦΕΡΕΤΑΙ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΑΛΛΟΥΣ ΚΑΙ ΣΧΕΤΙΖΕΤΑΙ ΜΕ ΤΟΝ ΕΑΥΤΟ ΤΟΥ

ΧΡΟΝΙΑ ΚΑΙ ΣΤΑΘΕΡΗ ΠΟΡΕΙΑ

ΥΨΗΛΗ ΣΥΝΝΟΣΗΡΟΤΗΤΑ (Εξαρτήσεις, συναισθηματικές διαταραχές)

ΥΨΗΛΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ ΑΥΤΟΚΤΟΝΙΩΝ

ΚΑΚΗ ΠΡΟΓΝΩΣΗ

ΔΙΑΤΑΡΑΧΕΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΤΗΤΑΣ

- ΣΤΑΘΕΡΟ ΠΡΟΤΥΠΟ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ ΕΜΠΕΙΡΙΩΝ ΚΑΙ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΩΝ ΠΟΥ ΑΠΟΚΛΙΝΟΥΝ ΣΗΜΑΝΤΙΚΑ ΑΠΟ ΤΟ ΑΝΑΜΕΝΟΜΕΝΟ
- Α. Στην γνωστική λειτουργία
- Β. Στο πεδίο των συναισθημάτων
- Γ. Στην διαπροσωπική συναλλαγή
- Δ. Τον έλεγχο των παρορμήσεων

Το πρότυπο αυτό είναι μόνιμο, δύσκαμπτο και εμποδίζει την προσαρμογή και λειτουργικότητα του ατόμου ΔΙΑΤΑΡΑΧΕΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΤΗΤΑΣ

Διαταραχές Προσωπικότητας

- Ακραίες μορφές συμπεριφοράς, βαθιά ριζωμένες, δυσαρμονικές, δυσπροσαρμοστικές και ανελαστικές
- Αφορούν την προσωπική και κοινωνική λειτουργικότητα του ατόμου
- Ανάγονται στην κατασκευή του χαρακτήρα και είναι ανεξάρτητες από την νοηματική και ψυχική απαρτίωση του ατόμου

Διαταραχές Προσωπικότητας

- Περιλαμβάνουν περισσότερες της μιας περιοχές της προσωπικότητας (εγρήγορση, συναισθηματικότητα, παρορμήσεις, σκέψη και αντιληπτικότητα, τρόπο του σχετίζεσθαι με τους άλλους)
- Επιμένουν στον χρόνο χωρίς αξιοσημείωτες μεταβολές και συνδυάζονται σχεδόν πάντοτε με σημαντική διαταραχή της προσωπικής, επαγγελματικής και κοινωνικής δραστηριότητας.

Διαταραχές Προσωπικότητας

- Εμφανίζονται κατά το τέλος της παιδικής ηλικίας και την αρχή της εφηβείας και διαρκούν για το υπόλοιπο της ζωής.
- Επομένως η διάγνωση δεν τίθεται πριν την ηλικία των 18 ετών.

ΔΙΑΤΑΡΑΧΕΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΤΗΤΑΣ. Διάγνωση

- Η διαταρχή προσωπικότητας πρέπει να διαχωρίζεται από την ψυχιατρική συμπτωματολογία
- Είναι απαραίτητη η διάκριση μεταξύ των χαρακτηριστικών (traits) της διαταραγμένης προσωπικότητας και των συμπτωμάτων και σημείων της ψυχικής νόσου

Επιδημιολογία.

- Στους ψυχιατρικούς πληθυσμούς τα ποσοστά είναι άνω του 40%, πράγμα που δείχνει τον ψυχοπαθογόνο χαρακτήρα τους.
- Μεταξύ των ατόμων που κάνουν απόπειρα αυτοκτονίας παρατηρούνται μεγάλα ποσοστά διαταραχών προσωπικότητας.
- Η αντικοινωνική ΔΠ φθάνει στο 40% των φυλακισμένων.

ΔΙΑΤΑΡΑΧΕΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΤΗΤΑΣ

Επιδημιολογία

10-15% στο Γενικό πληθυσμό

20-30% στους προσερχόμενους στα Ψυχ.

Εξωτερικά Ιατρεία

Αιτιοπαθογένεια

ΠΟΛΥΠΑΡΑΓΟΝΤΙΚΗ

Αιτιοπαθογένεια. Έχουν Ενοχοποιηθεί:

- Απουσία επαρκούς μητρικής φροντίδας
- Σοβαρή ψυχοπαθολογία στην οικογένεια
- Κληρονομικοί παράγοντες
- Περιβαλλοντικοί, πολιτιστικοί και κοινωνικοί παραγόντες

Το θέμα είναι ο βαθμός αλληλοδιαπλοκής αυτών των παραγόντων και ποιοί από αυτούς ασκούν ισχυρότερη από τους άλλους επίδραση.

Χαρακτηριστικά προσωπικότητας(traits)

- Αυτονομία / εξάρτηση
- Εξωστρέφεια / ενδοστρέφεια
- Νευρωτισμός
- Ψυχωτισμός
- Δεκτικότητα
- Παρορμητικότητα
- Αυτοεκτίμηση
- Αυτοκριτική
- Θετικότητα / διεκδικητικότητα
- Ευπροσηγορότητα
- Κέντρο ελέγχου μιας κατάστασης

Προσωπικότητα και ψυχοπαθολογία.

- Ο συνδυασμός ΔΠ και ψυχοπαθολογίας είναι συχνός στην κλινική πράξη.
- Είναι μάλιστα δυνατόν σε έναν ασθενή να υπάρχει συννοσηρότητα όχι μόνο στο επίπεδο της ψυχοπαθολογίας αλλά και των διαταραχών προσωπικότητας.

ΔΙΑΤΑΡΑΧΕΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΤΗΤΑΣ

- ΟΜΑΔΟΠΟΙΗΣΗ ΔΙΑΤΑΡΑΧΩΝ (κατά DSM)
- ΟΜΑΔΑ Α, Β,Γ
- Α: Παρανοειδής, Σχιζοειδής, Σχιζοτυπική
- Β: Ιστριονική, Μεθοριακή, Ναρκισσιστική, Αντικοινωνική
- Γ: Αποφευκτική, Ιδεοψυχαναγκαστική, Εξαρτητική

Ομάδες Διαταραχών Προσωπικότητας

- Ομάδα Α
 - Παράξενη, εκκεντρική συμπεριφορά
 - Παρανοϊκή, σχιζοειδής, σχιζότυπη ΔΠ
- Ομάδα Β
 - Δραματική, συναισθηματική συμπεριφορά, Αντικοινωνική, μεθοριακή, Ιστριονική, ναρκισσιστική ΔΠ
- Ομάδα Γ
 - αγχώδης φοβική συμπεριφορά
 - Αποφευκτική, εξαρτητική, Ιδεοψυχαναγκαστική ΔΠ

ΔΙΑΤΑΡΑΧΕΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΤΗΤΑΣ

- Παρανοειδής ΔΠ

Καχυποψία, έλλειψη εμπιστοσύνης,
ευαισθησία στην κριτική

Κύριος μηχανισμός άμυνας είναι η ΠΡΟΒΟΛΗ

Παρανοειδής προσωπικότητα

- Θεωρεί τον εαυτό του ως εξαιρετικά σημαντικό.
- Δύσκολος στις διαπροσωπικές του σχέσεις
- Δεν συγχωρεί παρεκτροπές που αφορούν το πρόσωπο του
- Ερμηνεύει τις πράξεις των άλλων, ως εσκεμμένα μειωτικές ή απειλητικές.

PARANOID

Just because you're paranoid, doesn't mean the world isn't out to get you.

Σχιζοειδής προσωπικότητα.

- Δεν μπορούν να δώσουν ή να πάρουν αγάπη
- Φαντασιωσική, ενδοσκοπική ενασχόληση
- Μοναχικότητα
- Περιορισμένες διαπροσωπικές σχέσεις
- Αδιαφορία προς τις κοινωνικές συμβάσεις
- Συναισθηματική ψυχρότητα
- Αδιαφορία για σεξουαλικές εμπειρίες

Σχιζοειδής προσωπικότητα

- Αδυναμία έκφρασης συναισθημάτων τρυφερότητας, αγάπης, οργής, μίσους
- Αδιαφορία στην κριτική ή τον έπαινο
- Ακαμψία
- Ασυνήθιστοι, παράξενοι τρόποι επικοινωνίας
- Με τον χρόνο ένα ποσοστό αυτών των ατόμων θα αναπτύξει σχιζοφρένεια.

Σχιζοτυπική προσωπικότητα

- Έχει στοιχεία της σχιζοφρένειας χωρίς τα θεμελιώδη ψυχωσικά συμπτώματα
- Θετικά και αρνητικά χαρακτηριστικά (σε αντιστοιχία με τα θετικά και αρνητικά συμπτώματα)
- Θεωρείται ως παραλλαγή ή πρόδρομος φάση της σχιζοφρένειας ή ότι λειτουργεί ως ανάχωμα για την αναχαίτιση της εισβολής σχιζοφρενικών συμπτωμάτων

Σχιζοτυπική προσωπικότητα

- Ιδιορρυθμίες, εκκεντρικότητες παραξενιές στη σκέψη, την εντίληψη, την ομιλία, την εμφάνιση και τη συμπεριφορά
- Συναισθηματική ψυχρότητα και απόσταση, κοινωνική απόσυρση, παράξενες μαγικοθρησκευτικές πεποιθήσεις
- Φαινόμενα αποπροσωποποίησης ή/και αποπραγματοποίησης

ΔΙΑΤΑΡΑΧΕΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΤΗΤΑΣ

■ ΑΝΤΙΚΟΝΩΝΙΚΗ ΔΠ

Παραβάσεις του νόμου και των κανόνων
Ανευθυνότητα

Έλλειψη συναισθημάτων για τους άλλους
Εκλογίκευση της συμπεριφοράς τους (φταίνει
όλοι οι άλλοι). Έλλειψη ενοχών

Επαγγελματική-συναισθηματική αστάθεια

Αντικοινωνική Διαταραχή Προσωπικότητας

- Η θνησιμότητα είναι υψηλή, ιδιαιτέρως στις νεανικές ηλικίες και προκαλείται από βίαιη συμπεριφορά, ατυχήματα, αυτοκτονίες και κατάχρηση ουσιών.
- Η συχνότητα της είναι μεγάλη σε συγκεκριμένους πληθυσμούς όπως σε άτομα προερχόμενα από διαλυμένες οικογένειες, άτομα με σεξουαλικές ανωμαλίες, χρήστες ψυχοδραστικών ουσιών
- Συχνότερη στους άνδρες μέχρι και σε ποσοστό 80%.

Αντικοινωνική διαταραχή προσωπικότητας

- Κακοποίηση, παραμέληση ή εγκατάλειψη κατά την παιδική ηλικία είναι σημαντικοί παράγοντες εμπλεκόμενοι στην αιτιοπαθογένεια αυτής της διαταραχής.
- Κληρονομικότητα, περιγεννητικοί τραυματικοί παράγοντες, πρώιμες εγκεφαλικές βλάβες έχουν ενοχοποιηθεί.

ΔΙΑΤΑΡΑΧΕΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΤΗΤΑΣ

- ΜΕΘΟΡΙΑΚΗ ΔΠ (ΟΡΙΑΚΗ)

Διαχρονικό πρότυπο αστάθειας

Παρορμητική συμπεριφορά

Αυτοκαταστροφικές πράξεις

Χρόνιο αίσθημα κενού-ανία

Χρόνιος φόβος εγκατάλειψης

Μεθοριακή Προσωπικότητα

Εκσεσημασμένη ροπή παρορμητικής δράσης χωρίς υπολογισμό των συνεπειών, σε συνδυασμό με συναισθηματική αστάθεια.

Η ικανότητα μελλοντικού σχεδιασμού είναι περιορισμένη

Οι εκρήξεις οργής συχνά οδηγούν σε βιαιοπραγίες και «συμπεριφορικές εκρήξεις» οι οποίες εύκολα πυροδοτούνται όταν τα άτομα αυτά κριτικάρονται ή εμποδίζονται από άλλους.

Μεθοριακή Προσωπικότητα

Αναφέρονται δύο υποκατηγορίες που παρουσιάζουν ως κοινά χαρακτηριστικά την παρορμητικότητα και την έλλειψη αυτοελέγχου:

Παρορμητικός Τύπος: Συναισθηματική αστάθεια και έλλειψη ελέγχου παρορμήσεων. Εκρήξεις βίας ή απειλητικής συμπεριφοράς ιδιαίτέρως ως απάντηση της κριτικής από άλλους.

Μεθοριακή Προσωπικότητα

Οριακός Τύπος: Η τάση εμπλοκής σε έντονες και ασταθείς σχέσεις προκαλεί επανειλημμένες συναισθηματικές κρίσεις συνδεδεμένες με ακραίες προσπάθειες αποφυγής της εγκατάλειψης και σειρά απειλών ή πράξεων αυτοτραυματισμού (αν και αυτά δυνατόν να συμβούν χωρίς φανερούς πυροδότες). Συναισθηματική αστάθεια. Χρόνια αισθήματα κενού.

Ασαφείς ή διαταραγμένες: η εικόνα του εαυτού, οι προτιμήσεις (και οι σεξουαλικές), οι στόχοι.

ΔΙΑΤΑΡΑΧΕΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΤΗΤΑΣ

- ΙΣΤΡΙΟΝΙΚΗ ΔΠ (Υστερική)

Επιφανειακές συναισθηματικές αντιδράσεις

Εκδραματισή

Ασταθείς σχέσεις- Αποπλανητικές συμπεριφορές

Σχέση με το φύλο????

Δραματική, Θεατρική, Ιστριονική (Histrionic Personality).

- Εντονη επιθυμία να βρίσκεται στο κέντρο της προσοχής δυσφορία όταν δεν το καταφέρνει.
- Ο τρόπος ομιλίας είναι εντυπωσιακός αλλά γενικόλογος και όχι ακριβής.
- Θεωρεί τις προσωπικές του σχέσεις πολύ περισσότερο στενές από ότι στην πραγματικότητα είναι και τείνει να προσκολλάται σε αυτές.
- Ιδέες αυτοκτονίας όταν εκφράζονται δεν πρέπει να υποτιμώνται.

Καταναγκαστική ή Ψυχαναγκαστική

- Συχνότερη στους άνδρες σε αναλογία 2:1
- Σχολαστικότητα, ανάγκη για βεβαιότητα, εγγυήσεις, και απόλυτη τελειότητα
- Λεπτολογία, υπεραπασχόληση με λεπτομέρειες
- Συστηματικότητα, τάξη και πειθαρχία, μεθοδικότητα

Καταναγκαστική ή Ψυχαναγκαστική

- Τα ψυχαναγκαστικά χαρακτηριστικά δεν είναι απαραίτητα παθολογικά.
- Μέχρις ενός σημείου αποτελούν θετικούς παράγοντες προσαρμογής και λειτουργικότητας.

